

حجت الاسلام والمسلمين عسکری سلیمانی امیری

مجمع عالی حکمت اسلامی

منطق

سرشناسه: سلیمانی امیری، عسکری، ۱۳۳۷ -
عنوان قرارداد: التفتیح فی المنطق. شرح
عنوان و پدیدآور: منطق صدرایی: شرح التفتیح فی المنطق / عسکری سلیمانی امیری؛ [به سفارش] مجمع عالی حکمت اسلامی
مشخصات نشر: قم: انتشارات حکمت اسلامی، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۴۹۶ص: جدول. - (انتشارات حکمت اسلامی؛ ۳: منطق؛ ۱)
شابک: ۲۵۰۰۰۰ ریال: ۲ - ۲ - ۹۶۱۵۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت: کتابخانه: ص. [۴۸۹]-۴۹۵؛ همچنین به صورت زیرنویس
یادداشت: نمایه
موضوع: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم. التفتیح فی المنطق - نقد و تفسیر
موضوع: منطق
شناسه افزوده: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم. التفتیح فی المنطق. شرح
شناسه افزوده: مجمع عالی حکمت اسلامی
رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۹۰۸۵ ت ۳۶ ص / BC ۵۰
رده‌بندی دیویی: ۱۶
شماره کتابخانه: ۳۴۴۳۶۹۴

انتشارات حکمت اسلامی

شناسنامه کتاب

مؤلف:
به سفارش: مجمع عالی حکمت اسلامی
نمایه‌سازی:
ناشر: انتشارات حکمت اسلامی (وابسته به مجمع عالی حکمت اسلامی)
حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی: واحد خدمات پژوهشی مجمع عالی حکمت اسلامی
چاپخانه: مرکز چاپ و نشر اسراء
نوبت چاپ:
سال نشر: بهار ۱۳۹۳
تیراژ: ۲۰۰۰
قیمت: ۲۵۰۰۰ ریال

منطق صدرایی (شرح التفتیح فی المنطق)

کلیه حقوق طبع محفوظه است

آدرس: قم، خیابان ۱۹ دی، کوچه ۱۰، فرعی اول سمت چپ، مجمع عالی حکمت اسلامی

تلفن: ۰۲۵-۳۷۵۷۶۱۰ - نمابر: ۳۷۷۱۰۰۴

www.hekmateislami.com
info@hekmateislami.com
nashr@hekmateislami.com

فهرست مطالب

۱۷	سخن‌ناش
۱۹	پیش‌گفتار
۲۱	مروری بر منطق اسلامی
۲۳	منزلت ملاصدرا در منطق
۲۴	آثار منطقی ملاصدرا
۲۶	منابع منطقی ملاصدرا
۲۶	ساختار التفتیح
۲۸	منطق دوبخشی - نه‌بخشی
۲۹	لمعة اشراقی
۳۰	لمعة حکمیة
۳۱	روش ما در شرح کتاب
۳۳	خطبه کتاب

الاشراق الاول: فی ایساغوجی

۴۲	المقدمة
۴۲	تعریف منطق
۴۳	مجهول مطلق و مجهول من وجه

- فکر ۴۴
- حدس و تفاوت آن با فکر ۴۵
- ترتیب بر وجه تأدیه و دو مقابل آن ۴۷
- احتیاج به منطق (عاصم خطا در فکر) ۴۹

[۱] ملحقه

- علم حضوری و حصولی ۵۲
- وجودی بودن علم حصولی ۵۲
- تقسیم علم به تصور و تصدیق ۵۳
- انواع تصدیق ۵۶
- فطری، حدسی و مکتسب (بدیهی و نظری) ۵۸
- تقسیم بدیهی به اولی و غیر اولی ۵۹
- مبانی علوم مکتسب ۶۱
- کاسب ضروری و تصدیقی (حد / رسم / قیاس / استقرا / تمثیل) ۶۱
- مسائل منطق ۶۱
- مسائل ناظر به زبان در منطق ۶۳

[۲] ملحقه

- دلالت (وضعی / طبعی / عقلی) ۶۶
- دلالت وضعی ۶۷
- مطابقی / تضمینی / التزامی ۶۸

[۳] ملحقه

- مفرد و مرکب ۷۲
- لفظ مفرد ۷۲
- لفظ مرکب یا قول / تام و ناقص ۷۳
- اسم، کلمه و ادات ۷۳

[۴] ملحقه

- کلی و جزئی ۷۵
- ملاک کلیت و جزئیت ۷۷
- کلی‌های فرضی ۷۷
- جزئیت و کلیت از نظر ملاصدرا ۷۸

۷۹	کلیت خاصیت ذهن
۸۰	پارادوکس تقسیم مفهوم به کلی و جزئی و رد آن
۸۰	نظریه صدرالمتألهین در جزئی بودن جزئی
۸۲	کلی حقیقی و کلی غیر حقیقی (فرضی)
۸۲	متواطی و مشکک
۸۵	[۵] ملحقه
۸۵	مترادف و متباین
۸۶	مشترک، حقیقت و مجاز، مستعار، مرسل و منقول
۸۷	[۶] ملحقه
۸۸	نسب اربعه
۸۹	نسبت فیض دو کلی
۹۲	نسبت بین دو جزئی
۹۵	[۷] ملحقه
۹۷	حمل
۹۷	حمل موافات یا حمل علی و حمل لفظی یا حمل فی
۹۸	حمل ذاتی اولی و حمل عرضی متعارف
۹۸	حمل ذاتی اولی و همگن های آن
۱۰۰	حمل عرضی متعارف
۱۰۱	حمل بالذات و حمل بالعرض
۱۰۲	اقسام محمول عرضی
۱۰۳	محمول لازم
۱۰۳	محمول مفارق
۱۰۴	اشتراک و تفاوت ذاتی و عرضی
۱۰۴	نسبی بودن ذاتی و عرضی
۱۰۵	انواع عروض محمول بر موضوع
۱۰۵	واسطه در ثبوت و مقابل آن
۱۰۵	واسطه در عروض و مقابل آن
۱۰۶	واسطه در اثبات و مقابل آن
۱۰۶	عرض ذاتی و عرض غریب

۱۰۹	ملحة [۸]
۱۰۹	کلیات خمس
۱۱۰	اقسام ذاتی (نوع، جنس و فصل)
۱۱۱	اقسام عرضی (خاصه و عرضی عام)
۱۱۳	ملحة [۹]
۱۱۵	پرسش‌های علمی تصویری
۱۱۶	تعریف کلیات خمس
۱۱۷	جنس قریب و جنس بعید
۱۱۸	فصل قریب و بعید / مقوم و مقسم
۱۱۹	خاصه شامله و غیرشامله
۱۲۱	ملحة [۱۰]
۱۲۱	کلی طبیعی، منطقی و عقلی
۱۲۲	وجود کلیات خمس در خارج

الاشراق الثاني: الاقوال الشارحه

۱۲۷	ملحة [۱۱]
۱۲۸	تعریف
۱۲۹	شرایط تعریف
۱۳۰	حد و رسم / تام و ناقص
۱۳۳	ملحة [۱۲]
۱۳۴	اطلاق حد بر حد تام و حد ناقص
۱۳۴	ماهیت حقیقی و ماهیت غیرحقیقی
۱۳۵	حد حقیقی و حد غیرحقیقی
۱۳۶	عدم حد بر اشخاص
۱۳۶	صعوبت حد
۱۳۸	سهولت حد اسمی و تقریر صعوبت حد حقیقی در حکمة الاشراق
۱۳۹	نقد ملاصدرا بر تقریر شیخ اشراق در صعوبت حد حقیقی
۱۴۴	خطای در تعریف
۱۴۹	اختراع الفاظ مناسب

الاشراق الثالث: في باري ارميناس

تهيل	۱۵۳
وجودهای چهارگانه	۱۵۳
[۱۳] ملعت	۱۵۵
قضیه	۱۵۶
نفس الامر	۱۵۸
حمليه و شرطيه	۱۵۹
نسبت و رابطه در حملي	۱۵۹
ثنائیه و ثلاثیه	۱۶۰
شرطی و اقسام آن	۱۶۰
متصله ارومیه و اتفاقه	۱۶۱
متفصله حقیقه، مانعة الجمع و مانعة الخلو	۱۶۲
متفصله عنادی و اتفاقی	۱۶۳
مانعة الجمع و مانعة الخلو بمنعی الأعم	۱۶۳
ضوابط ساختن متفصله‌های عنادی	۱۶۴
حصر قضیه در حمليه، متصله و منفصله	۱۶۵
موجب و سالبه	۱۶۶
صدق و کذب در حملي و شرطی	۱۶۷
تابع ارزش نبودن صدق و کذب متصله‌ها	۱۶۸
تابع ارزش بودن متفصله‌ها	۱۷۱
[۱۴] ملعت	۱۷۳
شخصیه، طبیعی، مهمله و محصوره در حملي	۱۷۳
[۱۵] ملعت	۱۷۵
ضرورت وجود موضوع در حمليه موجب	۱۷۶
خارجیه، حقیقه و ذهنیه	۱۷۷
اعمیت سالبه از موجب یا سالبه به انتقای موضوع	۱۷۷
تساوی موجب و سالبه در غیر جهت سلب	۱۷۸
تناقض نمای مجهول مطلق	۱۷۹
تفاوت حمل ذاتی اوکی و شایع صناعی	۱۷۹

- ١٨١ عقد الوضع و عقد الحمل
١٨٢ تساوى موجب و سالبه در محصورات و نقد آن
١٨٣ معنای «كل ج ب»

١٨٧ [١٦] ملحقه

- ١٨٧ محصله و معدوله
١٨٨ تفاوت سالبه محصله و موجبه معدوله المحمول
١٩٠ سالبه المحمول

١٩٣ [١٧] ملحقه

- ١٩٣ حصر و اهمال در شرطى

١٩٥ [١٨] ملحقه

- ١٩٥ شرطيه

الاشراق الرابع. في جهات القضايا و متصرفات فيها

٢٠١ [١٩] ملحقه

- ٢٠٣ ماده و جهت
٢٠٣ مطلقه و موجهه
٢٠٤ موجّهات بسيطه
٢٠٤ ضروريه مطلقه
٢٠٥ مشروطه عامه
٢٠٥ وقتيه مطلقه و منتشره مطلقه
٢٠٦ دائمه مطلقه و عرفيه عامه
٢٠٦ مطلقه عامه و ممكنه عامه
٢٠٧ نسبت بين جهات بسيطه
٢٠٨ موجّهات مركبه
٢٠٨ مشروطه خاصه و عرفيه خاصه
٢٠٩ وقتيه و منتشره
٢١٠ وجوديه لادائمه و وجوديه لاضروريه
٢١٠ ممكنه خاصه

۲۱۳	ملعته [۲۰]
۲۱۴	امکان عام و امکان خاص
۲۱۷	اصول و فروع در جهات
۲۱۹	ملعته اشراقیه [۲۱]
۲۲۰	تحويل قضایا به موجب کلیه حملیه ضروریه
۲۲۱	تحويل سالبه حملیه به موجب معدوله
۲۲۲	تحويل حملیه جزئیه به کلیه
۲۲۴	تحويل شرطیه به حملیه کلیه
۲۲۵	تحويل موجّهات به ضروریه
۲۲۹	ملعته [۲۲]
۲۳۰	تناقض در قضایا
۲۳۴	تناقض در محصورات
۲۳۵	تناقض در موجّهات
۲۳۵	تناقض موجّهات بسیطه
۲۳۶	تناقض موجّهات مرکبه
۲۳۶	تناقض موجّهات مرکبه جزئیه
۲۳۹	ملعته حکمیه [۲۳]
۲۴۰	حکمت در تناقض قضایا
۲۴۰	وحدت حمل در تناقض قضایا
۲۴۲	مربع تقابل در محصورات
۲۴۵	ملعته [۲۴]
۲۴۷	عکس مستوی
۲۴۸	عکس موجّهات موجب
۲۵۰	عکس موجّهات سالبه
۲۵۳	نفی عکس ممکنه های موجب
۲۵۴	نفی عکس در سالبه های دیگر
۲۵۵	ملعته [۲۵]
۲۵۵	عکس نقیض موافق

- ۲۵۸ عکس نقیض موافق در موجهات
- ۲۵۹ عکس نقیض اشراقی
- ۲۵۹ عکس نقیض مخالف

الاشراق الخامس: في التركيب الثاني

- ۲۶۳ ترکیب ثانی
- ۲۶۵ [۲۶] ملحقه
- ۲۶۶ قیاس
- ۲۶۸ اقترانی و استثنایی
- ۲۷۰ اقترانی جمعی و اقترانی شرطی
- ۲۷۱ اجزای قیاس اقترانی و نام‌هایشان
- ۲۷۳ [۲۷] ملحقه
- ۲۷۴ اشکال اربعه
- ۲۷۴ شکل اول
- ۲۷۵ شکل دوم
- ۲۷۵ شکل سوم
- ۲۷۵ شکل چهارم
- ۲۷۷ وجه نیازمندی به اشکال اربعه
- ۲۷۸ شرایط سلبی اشکال
- ۲۸۳ [۲۸] ملحقه
- ۲۸۴ شرایط انتاج شکل اول
- ۲۸۷ قاعده اخسیت نتیجه
- ۲۸۷ راه ساختن جدول ضروب
- ۲۹۱ [۲۹] ملحقه
- ۲۹۳ شرایط انتاج شکل دوم
- ۳۰۰ راه‌های تبیین شکل دوم
- ۳۰۳ [۳۰] ملحقه
- ۳۰۵ شرایط انتاج شکل سوم

۳۰۹	راه‌های تبیین شکل سوم
۳۱۲	تمامیت و عدم تمامیت اشکال سه‌گانه
۳۱۲	منطق اشراقی در اشکال از نظر کتی و کیفی
۳۱۵	منطق اشراقی در اشکال از نظر جهت
۳۱۷	شرایط عمومی اشکال

۳۱ [ملعته]

۳۲۳	اقترانی شرطی
۳۲۳	اقترانی از دو متصله
۳۳۱	اقترانی از دو منفصله
۳۳۷	اقترانی از حملی و متصل
۳۳۹	اقترانی از حملی و منفصل
۳۴۹	اقترانی حملی با مرددة المحمول
۳۵۰	قیاس مضمر
۳۵۱	اقترانی از متصل و منفصل
۳۵۴	عقد و حل
۳۵۵	اشکال در اعتبار اقترانی شرطی در شکل اول
۳۵۶	اشکال در اعتبار اقترانی شرطی در شکل سوم

۳۲ [ملعته]

۳۶۰	قیاس‌های استثنایی
۳۶۱	استثنایی اتصالی
۳۶۲	استثنایی انفصالی

الاشراق السادس: في قياس الخلف

۳۳ [ملعته]

۳۶۹	قیاس بسیط و قیاس مرکب
۳۷۲	قیاس موصول و مفصول
۳۷۲	قیاس مضمر و قیاس ضمیر

۳۴ [ملعته]

۳۷۴	قیاس خلف
-----	----------

٣٨١	 [٣٥] ملعة
٣٨١	 قياس دور
٣٨٣	 [٣٦] ملعة
٣٨٣	 لوازم نتائج قياس

الاشراق السابع: في اصناف ما يحتاج به

٣٨٧	 اصناف حجج
٣٨٨	 استقرا
٣٨٩	 استقراى تام
٣٨٩	 استقراى ناقص
٣٩٠	 تمثيل
٣٩٠	 قياس فراست

الاشراق الثامن: في البرهان

٣٩٣	 تمهيد
٣٩٤	 صناعات خمس
٣٩٥	 مبادئ صناعات خمس
٣٩٥	 يقين
٣٩٦	 بديهيات
٣٩٧	 اوليات
٣٩٨	 مشاهدات
٣٩٨	 مجربات
٣٩٨	 حدسيات
٤٠٠	 متواترات
٤٠١	 فطريات
٤٠١	 شرايط مقدمات برهان
٤٠٣	 ضرورت صدق يا واجب القبول
٤٠٤	 منافع صناعات خمس

۴۰۷	ملعته [۳۷]
۴۰۸	اصول مطالب
۴۰۹	مطلب هل
۴۰۹	مطلب ما
۴۱۰	مطلب أى
۴۱۱	مطلب لِمَ
۴۱۱	فروع مطالب
۴۱۳	ملعته [۳۸]
۴۱۴	برهان لَمَ و برهان اِنِّی
۴۱۵	اشکالات در برهان لَمَ و اِنِّی
۴۱۸	برهان اِنِّی و اِنِّی در التحصیل و تعلیقات
۴۱۹	پاسخ ماصدرا به اشکالات
۴۲۵	مشارکت لَمَ و دِل در حدود
۴۲۷	ملعته [۳۹]
۴۲۹	اجزای علوم
۴۲۹	موضوع علم
۴۲۹	مبای علم (اوضاع)
۴۳۰	حدود
۴۳۰	مبای تصدیقی
۴۳۱	اصول متعارفه (عامه و خاصه)
۴۳۱	اصول موضوعه و مصادرات
۴۳۲	مسائل
۴۳۳	عرض ذاتی
۴۳۴	مطلوب در علوم برهانی
۴۳۵	تفاوت فیلسوف و طبیعی دان در برهان لَمَ
۴۳۶	عدم حد و برهان بر اشخاص
۴۳۷	تباین و تداخل علوم
۴۳۷	ترتیب علوم
۴۳۹	ملعته [۴۰]
۴۴۱	عدم اکتساب حد از برهان

- ۴۴۳ عدم اکتساب حد از راه حدّ ضد
- ۴۴۳ عدم اکتساب حد از راه استقرا
- ۴۴۴ تحلیل و ترکیب راه اکتساب حد
- ۴۴۶ مشارکت حد و برهان در حدود
- ۴۴۸ برهان لمّ دؤری نما

الاشراق التاسع: في سوفسطيقي ابي المغالطة

- ۴۵۱ تمهید
- ۴۵۲ مغالطه
- ۴۵۲ تکیک و اقسام آن
- ۴۵۳ سبب وقوع در مغالطه
- ۴۵۵ [۴۱] ملعته
- ۴۵۸ اقسام مغالطه
- ۴۵۸ مغالطات صوری
- ۴۶۳ مغالطات مادی
- ۴۷۲ اسباب تکنون صنعت مغالطه
- ۴۷۴ فایده فراگیری فن مغالطه

نهایه ها

- ۴۷۷ مقدمه
- ۴۷۹ نهایه آیات
- ۴۸۱ نهایه اعلام
- ۴۸۳ نهایه موضوعی
- ۴۸۹ مناهج مأخذ

مجمع عالی حکمت اسلامی با هدایت مقام معظم رهبری «مدظله العالی» و با کوری جمعی از مدرسین و فضیلاى حوزه علوم عقلی و تحت اشراف و نظارت عالی حضرات آیات عظام جوادی آملی، سبحانی و مصباح یزدی «دامت برکاتهم» از اسفند ۱۳۸۴ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

این مجموعه که با حضور اساتید سطوح عالی حوزه و دانشگاه برای تعمیق و گسترش بنیان‌های معرفتی جهان اسلام و تاسیس زمینه‌های مناسب جهت تولید علوم انسانی مورد نیاز تمدن اسلامی شکل گرفت، ظرفیت کم‌نظیری دارد که بحمدالله گام‌های برداشته شده در چند سال گذشته همچون راه‌اندازی گروه‌های علمی تخصصی، برگزاری نشست‌های علمی، دوره‌های آموزشی، راه‌اندازی کتابخانه تخصصی، نگهداشت اساطین حکمت اسلامی، معرفی فلاسفه شیعه و... با استقبال علاقه‌مندان به حوزه حکمت و فلسفه اسلامی مواجه شده است.

یکی از برنامه‌های مورد توجه در مجمع عالی حکمت اسلامی براساس ماده سیزده اساسنامه که از وظایف مجمع عالی محسوب می‌شود، نشر کتاب و تدوین متون آموزشی است. در این راستا انتشارات حکمت اسلامی، فعالیت جدی خود را از زمستان ۱۳۹۲ آغاز

نمود و ضمن توجه به احیای تراث اسلامی، نشر آثار فاخر و تأثیرگذار در گسترش حکمت اسلامی و تقویت مبانی اعتقادی و دینی در اولویت قرار گرفته است.

اثر پیش‌رو با عنوان «منطق صدرایی: شرح التنقیح فی المنطق» در قالب پروژه تحقیقاتی از سوی مجمع عالی حکمت اسلامی تعریف و توسط استاد محترم حجت‌الاسلام والمسلمین عسکری سلیمانی امیری، تحت نظارت استاد محترم آیت‌الله غلامرضا فیاضی به پایان رسید، که انتشارات حکمت اسلامی جهت استفاده علاقه‌مندان حوزه‌ی حکمت اسلامی به زیور طبع آراست.

از همکاری همه عزیزانی که در نشر این اثر، همت نموده‌اند، به‌ویژه آیت‌الله غلامرضا فیاضی و نم‌بسنده محترم حجت‌الاسلام والمسلمین عسکری سلیمانی امیری سپاسگزاری می‌شود.

همچنین از شرکای معارف نام مجمع عالی حکمت اسلامی و شورای کتاب؛ اساتید محترم حجج اسلام والمسلمین آقایان عزالدین رضائزاد، علی عباسی و حسن معلمی و نیز از آقایان مرتضی محمدی‌استانی، حسن محسنی، محمدباقر انصاری، عباس پریمی و حسین وکیلی که نسبت به پیگیری امور مربوط به انتشارات، حروفچینی، صفحه‌آرایی، ویرایش و نمایه‌سازی کتاب حاضر نقش داشته‌اند تقدیر و تشکر می‌شود.

امید است با الطاف خداوند متعال و توجهات خاصه حضرت ولی عصر^{علیه السلام} انتشارات حکمت اسلامی با نشر آثار علمی فاخر و ارزشمند، بتواند در راستای گسترش حکمت اسلامی برخاسته از مبانی اعتقادی اسلامی، گام بردارد. بسیار مفتخر خواهیم بود تا از دیدگاه‌های اساتید و علاقه‌مندان به حوزه حکمت اسلامی نیز بهره‌مند شویم. ان شاء الله